

Aspekty hospodaření na soukromých lesních majetcích

Historický nástin vývoje vlastnictví lesů do
roku 1938

Ing. Gabzdil

Charakteristika historického vývoje vlastnictví lesů

- Lesy byly na počátku historické doby předmětem společného užívání
- Lesy, pastviny, jezera a řeky náležely původně občinám
- Postupným vývojem a růstem šlechtických rodů, vznikem královských měst a klášterů začalo přivtělování určitých lesních obvodů pod moc a právo šlechty, měst nebo církve.
- Lesy byly prostředkem k získání obživy a zhodnocení půdy.
- V XI. století – přímé vlastnictví panujícího rodu, korunní a komorní statky královské
- Korunní statky (převážně lesní) prodělaly mnoho změn. Byly prodávány, kupovány a vyměňovány
- Také lesy ve vlastnictví měst, obcí, církve, šlechtických rodů a soukromníků prodělaly v průběhu doby mnoho přesunů a změn .

Přesuny a změny ve vlastnictví lesů

- Zabavením majetků ve válkách husitských
- Vlastnickými změnami v době pobělohorské
- Konfiskace Ferdinandovy
- Reformními pokusy Josefa II.
- **Převody státních a fundačních statků prodejem koncem XVIII. a počátkem XIX století.**
- **Pozemkovou reformou po I. Světové válce, která snížila vlastnictví soukromé a zvýšila vlastnictví státu a obcí.**

Fideikomis – svěření

- **Svěření** (neboli **fideikomis**, případně též **rodinný fideikomis**) je nezczitelný majetkový soubor, jehož vlastnictví náleží všem čekatelům svěření, avšak držitelem je v konkrétním okamžiku vždy osoba určená posloupností stanovenou zakladatelem svěření a uvedenou ve zřizovací listině (například nejstarší žijící potomek zakladatele svěření). Soupis majetku náležející do svěření musel být uložen u soudu. Jedná se v podstatě o druh děleného vlastnictví, typického pro období feudalismu. Svěření bylo zřizováno zejména šlechtici k jejich rodovému majetku. Takový majetek tedy nebyl předmětem dědění a bylo zamezeno jeho drobení, czizení a zatížení.
- V českých zemích bylo v minulosti možné zřizovat svěření se souhlasem císaře, avšak v roce 1924 byla stávající svěření zrušena a nová svěření nebylo možné nadále zřizovat. Nebyla-li ve stanovené lhůtě předložena svěřenskému soudu ke schválení dohoda držitele svěření s čekateli a opatrovníkem potomků (potenciálních budoucích čekatelů) o tom, kdo bude nadále vlastníkem majetku náležejícího do svěření, stal se vlastníkem tohoto majetku ten, kdo byl ke dni účinnosti zákona č. 179/24 Sb. z. a n. jeho držitelem, přičemž nabyvatel svěření bude omezen svěřeneckým náhradnictvím ve prospěch prvního čkatele, který by podle zřizovací listiny byl povolán k nástupnictví.
- Současná česká právní úprava zřizování ani existenci svěření neumožňuje

Odprodej státních lesů v Rakousko-Uhersku v období 1801-1872

- Příčiny- malá výnosovost státních lesů přetížených služebnostmi
 - V roce 1800 státní lesní majetek cca 4,00 mil. ha – 13,0 %
 - V roce 1884 -“- 1,35 mil. ha - 4,5 %
 - V roce 1885 -“- 660.000 ha
-
- Období velkých odprodejů skončilo v roce 1873, kdy správa státních lesů přešla z ministerstva financí na ministerstvo orby.

Odprodej státního lesního majetku v Čechách v období 1800 - 1900

- *Rok 1800:*
- Výměra státního lesního majetku = 80.008 ha
- Výměra fondovního lesního majetku = 54.778 h
- *Rok 1885:*
- Výměra státního lesního majetku = 6.148 ha
- Výměra fondovního lesního majetku = 1.791 ha
- *Rok 1900:*
- Výměra státního lesního majetku 6.228 ha
- *Před 28. říjnem 1918* 8.999 ha
- *Po 28.říjnu 1918* bez výhrady: 23.293 ha
- s výhradou 10.802 ha

Výměra státních lesů na Moravě a ve Slezsku před a po 28. říjnu 1918

- Morava
- – před 28. říjnem 1918 : 139 ha – podél státních drah
- - po 28. říjnu připadlo čsl. státu bez výhrad – 4.898 ha
- -“- s výhradou - 2.721 ha

- Slezsko:
- – před 28. říjnem 1918 : 18 ha – podél státních drah
- - po 28. říjnu připadlo čsl. státu s výhradou – 32. 906 ha

Lesní držba dle držitelů (1920) – držba kolektivní v ha

<i>Subkategorie</i>	<i>Čechy</i>	<i>Morava</i>	ČSR
Státní			713.384
Státem spravovaných nadací /fondů			25.990
Zemskou	131	98	229
Zemí spravovaných nadací /fondů	904	26	930
Okresní, župní + fondy	148		148
Obecní, osadní			436.145
Kostelní /malé lesy			20.605
Církevních ústavů, prebend a řádů celkem 104 držebnosti			249.861

Lesní držba dle držitelů (1920)
držba společenská v ha

<i>Subkategorie</i>	<i>Čechy</i>	<i>Morava</i>	<i>ČSR</i>
Rustikalistů a starousedlíků			16.116
Akciových společností a s.r.o.			96.797
Spolků, společenstev, družstev			5.819
Urbariálních obcí			271.980
Komposesorátní lesy			38.347

Lesní držba soukromá v ČSR (1920)

Držba soukromá / ha	2.648.263
---------------------	-----------

Lesní držba dle velikostních kategorií v ČSR (1920)

Výměra do 500 ha	27,6 %
Výměra nad 500 ha	72,4 %

Pozemková lesní držba v ČSR podle kategorií (1938)

<i>Kategorie</i>	<i>Hektary</i>	<i>Procenta</i>
Státní lesy	968.000	21
Obecní lesy	512.000	11
Společenstevní lesy (urbární, singulární a pod)	516.000	11
Církevní lesy	233.000	5
Lesy drobné soukromé	491.000	11
Lesy velkostatkářské	1.940.000	41

Sdružení lesních správ

- Před 1.sv. válkou se utvářela volná sdružení lesních správ sousedních velkostatků za účelem porad o odbytu a, cenách dřeva. V roce 1921 se proměnily tyto volné kroužky proměnily v pevnější útvary volných lesních správ – 14. dobrovolných sdružení. Které= vysílají 3 delegáty do ústředního výboru. Ústřední výbor byl řízen 10-členným předsednictvem z majitelů lesů a vedoucích lesních hospodářů. Všeobecným účelem organizace bylo hájení zájmů lesního hospodářství a poradenství členstvu v záležitostech odborných i administrativních pomocí sekretariátu vedeného lesním odborníkem.

Volná sdružení lesních správ v Čechách v roce 1938

	<i>Region:</i>	<i>Počet</i>	<i>Výměra: ha</i>
I.	Jižní Čechy	38	94.502
II.	Severovýchodní Čechy	70	125.849
III.	Severní Čechy	38	65.983
IV.	Západní Čechy	106	155.185
V.	Střední Čechy	89	91.390
VI.	Brdy	29	98.323
VII.	Rudohoří	40	79.920
VIII	Pelhřimovsko	19	20.677

Volná sdružení lesních správ na Moravě a ve Slezsku v roce 1938

	<i>Region</i>	<i>Počet</i>	<i>Výměra.ha</i>
IX.	Severozápadní Morava - Brno I.	36	68.150
X.	Střední a jižní Morava – Brno II.	37	94.471
XI.	Jihozápadní Morava	46	51.871
XII.	Severní Morava	45	84.799
XIII.	Východní Morava a Těšínsko	31	43.145
XIV.	Slezsko	47	89.000
	Úhrnem	671	1.163.265

Lesní majetky rodu Kinských / výměra v ha

Kinská Eleonora	Zámek Žďár	2.647 ?
Kinský Augustin	Sloup v Čechách	1.825
Kinský Ferdinand Karel Ing.	Horažďovice	728
Kinský Filip	Morkovice u Nezamyslic	565
Kinský František	Přestavlky u Kostelce nad Orlicí	1.977
Kinský Rudolf Anton	Moravský Krumlov	4.328
Kinský Oldřich Ferdinand	Česká Kamenice, Doubice u České Lípy Choceň Vápenný Podol Bilichov	- ústředí 6.896 1.339 2.465 883
Kinský Zdeněk, Radslav+ Eleonora	Chlumeč nad Cidlinou Zámek Žďár na Moravě-les.úřad	6.157 3.034

Informace o diskuzi na téma pozemková reforma na posledním zasedání Moravskoslezského lesnického spolku v Brně v roce 1922

- Vrchní lesní rada Dr. Hermann Reuss:
Lesnická škola v Hranicích
Ohlédnutí zpět a výhled do budoucna
- Lesní rada Karel Šrogl:
O reformních snahách v lesním hospodářství
- Vrchní lesní rada Jelínek, zástupce státní inspekce a docent na vysoké škole
- Kritický pohled na pozemkovou a lesní reformu